

**Nové podmínky odborné praxe
zahraničních zubních lékařů
v České republice**

Informační materiál České stomatologické komory

Nové podmínky odborné praxe zahraničních zubních lékařů v České republice

Dne 1. července 2024 nabyl účinnosti zákon č. 168/2024 Sb., kterým byl změněn zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o částečnou změnu podmínek, za kterých mohou zahraniční zubní lékaři vykonávat v České republice odbornou praxi. V následujícím textu přinášíme podrobné vysvětlení všech novinek, které citovaný zákon přináší, včetně upozornění na problematická místa nové právní úpravy.

Kontext

Obecně platí, že zubní lékař, který získal odbornou způsobilost v zahraničí, může v České republice **soustavně** vykonávat své povolání až poté, co mu byla uznána způsobilost k výkonu zdravotnického povolání zubního lékaře. Uznávacím orgánem je Ministerstvo zdravotnictví. Proces uznávání se liší podle toho, zda zubní lékař získal odbornou kvalifikaci v jiném členském státě EU než v České republice anebo zda tuto kvalifikaci získal mimo členské státy EU.

Zubní lékaři, kteří nezískali odbornou kvalifikaci v členském státě EU, potřebují pro uznání způsobilosti k výkonu povolání úspěšně absolvovat aprobační zkoušku. Aprobační zkouška má písemnou, praktickou a ústní část; v rámci aprobační zkoušky se též ověřuje schopnost uchazeče odborně se vyjadřovat v českém jazyce.

Bez uznání způsobilosti k výkonu povolání mohou zubní lékaři, kteří získali odbornou kvalifikaci v zahraničí, vykonávat své povolání v ČR

a) jako hostující osoby

Tato možnost se týká zubních lékařů usazených v jiném členském státě EU, kteří v ČR vykonávají povolání **dočasně nebo příležitostně**. Soustavný výkon povolání u hostujících osob nepřichází v úvahu,

b) na základě povolení Ministerstva zdravotnictví k výkonu zdravotnického povolání zubního lékaře

Toto povolení lze vydat jen zubnímu lékaři, který je do ČR pozván akreditovaným zařízením v příslušném oboru **k provedení jednorázového výkonu**. V povolení Ministerstvo zdravotnictví uvede činnost, na které se vztahuje. Výkon povolání podle tohoto povolení je možný jen pod přímým odborným vedením. V ambulantní praxi zubních lékařů tato možnost není využívána.

Jiné možnosti legálního **výkonu povolání** v ČR zubní lékaři, kteří získali odbornou kvalifikaci v zahraničí, nemají. Zákon nicméně obsahuje ještě úpravu **odborné praxe**. Odborná praxe není výkonem povolání, jde o činnost, jejíž účel je vzdělávací. Odborná praxe vyžaduje povolení Ministerstva zdravotnictví a má dvě formy

c) tzv. aprobační praxe

Jde o praxi, která tvoří praktickou část aprobační zkoušky. Ministerstvo zdravotnictví vydá povolení k výkonu této odborné praxe na dobu trvání praktické části aprobační zkoušky. Aprobační praxe probíhá pod přímým odborným vedením v akreditovaném zařízení, kterému byla udělena akreditace pro zajištění odborné praxe v rámci praktické části aprobační zkoušky,

d) odborná praxe na pozvání

Jde o odbornou praxi za účelem nabývání odborných nebo praktických zkušeností pro zvané uchazeče.

Změny, které přináší výše citovaný zákon, se týkají odborné praxe na pozvání uvedené výše pod písmenem d). Pouze okrajově se změny dotýkají aprobační praxe uvedené pod písmenem c) a jednorázového výkonu povolání uvedeného pod písmenem b) výše.

Odborná praxe na pozvání

ÚČEL

Odborná praxe na pozvání není podle zákona výkonem povolání. Jde o praxi zubního lékaře, který není způsobilý k výkonu povolání v České republice. Jejím účelem je nabývání odborných a praktických zkušeností v oboru orální a maxilofaciální chirurgie, klinické stomatologie, ortodontie nebo orální medicíny.

V čem je problém?

Proklamovaným politickým cílem nové právní úpravy má být zlepšení dostupnosti péče praktických zubních lékařů. Odborná praxe na pozvání se však k dosažení tohoto cíle nehodí. Účastníci této odborné praxe mají získávat odborné a praktické zkušenosti v oborech specializačního vzdělávání, resp. v nástavbovém oboru, nikoliv poskytovat péči praktického zubního lékaře. K poskytování takové péče ani nejsou způsobilí.

POVOLENÍ

Odbornou praxi na pozvání lze vykonávat jen na základě povolení. Povolení vydává na žádost Ministerstvo zdravotnictví. O povolení žádá zubní lékař, který chce odbornou praxi absolvovat (nikoliv tedy jeho zaměstnavatel, ani ten, kdo jej do ČR pozval). K žádosti se přikládají listiny prokazující zdravotní způsobilost a bezúhonnost žadatele a dále listiny prokazující splnění podmínek pro výkon odborné praxe. Seznam příloh je uveden na formuláři žádosti, který je ke stažení na webové stránce Ministerstva zdravotnictví.

POZVÁNÍ

Žadatel o vydání povolení k výkonu odborné praxe na pozvání musí doložit, že byl do České republiky k výkonu odborné praxe pozván. Zubního lékaře může k výkonu odborné praxe do České republiky pozvat

- právnická osoba vykonávající činnost školy zapsané do rejstříku škol a školských zařízení,
- vysoká škola,
- výzkumná instituce,
- Česká stomatologická komora,
- akreditované zařízení, jemuž byla udělena akreditace pro obor orální a maxilofaciální chirurgie, klinická stomatologie nebo ortodontie,
- akreditované zařízení, jemuž byla udělena akreditace pro nástavbový obor orální medicína,
- akreditované zařízení, jemuž byla udělena akreditace pro zajištění odborné praxe v rámci praktické části aprobační zkoušky,
- krajský úřad, v jehož správním obvodu je zdravotnické zařízení, v němž bude odborná praxe zubního lékaře vykonávána.

V čem je problém?

Zařazení krajského úřadu mezi zvací instituce je zcela nesystémové. Pozvání k odborné praxi má vzdělávací účel a jako takové věcně vůbec nepatří do působnosti krajského úřadu.

TRVÁNÍ ODBORNÉ PRAXE NA POZVÁNÍ A NOSTRIFIKACE

Odbornou praxi na pozvání lze povolit

- na dobu přesahující 3 měsíce, maximálně však na 1 rok. Povolení lze vydat opakovaně, v celkovém součtu však nejvíce na dobu 3 let. K žádosti o povolení je třeba doložit osvědčení o uznání vysokoškolského vzdělání (tzv. nostrifikace),
- na dobu nejvýše 3 měsíců. I toto povolení lze vydat opakovaně, celková doba takto povolené odborné praxe není omezena, nostrifikace se nevyžaduje.

V čem je problém?

Odbornou praxi na pozvání mohou vykonávat i zubní lékaři, jejichž vzdělání neodpovídá českým, resp. evropským parametrům. Nemusí být ani vysokoškolské. Tato úprava není nová. Nově však vytváří zásadní problém v souvislosti s tím, jak se zásadně rozšiřuje okruh poskytovatelů, u nichž lze odbornou praxi na pozvání absolvovat. Dosud se pacienti mohli setkávat se zubními lékaři bez nostrifikovaného diplomu nanejvýš v lůžkovém akreditovaném zařízení, tedy v zařízení, které je na zajištění výuky a stáží nezpůsobilých osob náležitě vybaveno a připraveno a kde se navíc přítomnost praktikantů předpokládá. Nově bude možno na praktikanta bez nostrifikovaného diplomu narazit v běžných ambulancích poskytovatelů bez jakékoliv akreditace, zázemí a zkušeností s vedením výuky a stáží.

JAZYKOVÉ PŘEDPOKLADY

Schopnost praktikanta porozumět se v českém jazyce se nijak neověřuje.

V čem je problém?

Schopnost porozumět se s pacientem je nezbytnou podmínkou kvality a bezpečí zdravotních služeb. Nezpůsobilý praktikant, který pacientovi nerozumí, v žádném případě nemůže přispět k dostupnosti péče praktického zubního lékaře. Je třeba si uvědomit, že praktikantem nemusí být jen zubní lékař z jazykově blízké oblasti nebo z Evropy. A nemusí se dokonce jednat ani o vysokoškolsky vzdělanou osobu. Jazyková bariéra proto může být zásadní, ba i totální.

KDE MŮŽE ODBORNÁ PRAXE NA POZVÁNÍ PROBÍHAT?

Odborná praxe na pozvání může probíhat jen u poskytovatelů zdravotních služeb uvedených v zákoně. Okruh těchto poskytovatelů je ovšem velmi široký. Jedná se o

- **akreditované zařízení**, jemuž byla udělena akreditace pro obor orální a maxilofaciální chirurgie, klinická stomatologie nebo ortodontie,
- **akreditované zařízení**, jemuž byla udělena akreditace pro nastavbový obor orální medicína,
- **akreditované zařízení**, jemuž byla udělena akreditace pro zajištění odborné praxe v rámci praktické části aprobační zkoušky,
- **poskytovatele** zdravotních služeb v oboru zubní lékařství, který splňuje obě tyto podmínky:
 - a) zubní lékař, který u poskytovatele vykonává funkci školitele nebo odborného zástupce, pracuje v oboru zubní lékařství, klinická stomatologie, ortodontie nebo orální a maxilofaciální chirurgie alespoň 5 let bez přerušování výkonu povolání zubního lékaře,
 - b) poskytovatel má uzavřenou smlouvu o poskytování a úhradě hrazených služeb minimálně se třemi zdravotními pojišťovnami, které mají nejvíce pojištěnců s místem trvalého pobytu ve správním obvodu místně příslušného krajského úřadu ke dni podání žádosti o vydání povolení k výkonu odborné praxe.

V čem je problém?

Popsaná pravidla jsou

*a) nebezpečná pro pacienty
Rozšíření okruhu míst, kde se mohou vyskytovat nezpůsobilí praktikanti, u nichž navíc ani nebyla ověřena schopnost se dorozumět s pacienty, je samo o sobě rizikové. To platí tím spíše, jestliže nově mají být do tohoto okruhu zařazeni i ambulantní poskytovatelé bez akreditace, kde jediným kvalifikačním požadavkem je pětiletá praxe odborného zástupce a smlouvy se třemi zdravotními pojišťovnami. Rozdíl mezi takovým poskytovatelem a akreditovaným lůžkovým zařízením je, pokud jde o jejich schopnost zajistit kvalitu a bezpečí zdravotních služeb při uskutečňování odborné praxe, zcela zřejmý.*

*b) nejasná
Není zřejmé, zda a jak podmínku uvedenou pod písmenem a) splní poskytovatel, který je fyzickou osobou se způsobilostí k samostatnému výkonu povolání bez akreditace. Takový poskytovatel (jde o běžného zubního lékaře s vlastní ambulantní praxí) totiž nemá ani školitele (ten se vyskytuje jen na akreditovaných pracovištích uskutečňujících specializační vzdělávání), ani odborného zástupce (toho musí ustanovit právnická osoba nebo nezpůsobilá fyzická osoba). Odhlédneme-li od možnosti účelově ustanovit odborného zástupce u poskytovatele, který jej ze zákona nemusí mít, v úvahu přicházejí tři možnosti výkladu: (i) podmínka se na takového poskytovatele nevztahuje, (ii) takový poskytovatel musí podmínku pětileté praxe splňovat sám, nebo (iii) takový poskytovatel podmínku nemůže vůbec splnit. Možnosti (i)*

a (ii) neodpovídají textu zákona, možnost (iii) způsobuje nerovnost poskytovatelů. Po právní stránce se jako nejakceptovatelnější patrně jeví možnost (ii), tedy že poskytovatel, který nemá ani školitele, ani odborného zástupce, musí podmínku pětileté praxe splňovat sám. Takový výklad však dále rozšiřuje okruh způsobilých poskytovatelů a zvyšuje tak riziko pro pacienty.

Pokud jde o podmínku uzavření smluv se třemi zdravotními pojišťovnami, není zřejmé, jak se zjistí počet pojištěnců s trvalým pobytem ve správním obvodu místně příslušného krajského úřadu, a to navíc ke dni podání žádosti o vydání povolení. Zdravotní pojišťovny taková data pravděpodobně mají, budou patrně zjistitelná i z Národního zdravotnického informačního systému, ale kdo a jak je dokáže zpracovat a předat žadateli o povolení k výkonu odborné praxe, není ze zákona zřejmé.

c) diskriminační

Nová pravidla diskriminují lékaře a farmaceuty a znevažují zubní lékaře, protože stanoví jiné (méně přísné) podmínky pro odbornou praxi zubních lékařů a jiné podmínky pro odbornou praxi lékařů a farmaceutů, přestože východiska, na nichž je institut odborné praxe a jeho účel založen, jsou stejná.

PŘÍMÉ ODBORNÉ VEDENÍ

Odborná praxe zubního lékaře může být vykonávána jen pod přímým odborným vedením. Přímé odborné vedení musí splňovat tyto požadavky:

- zubního lékaře oprávněného k výkonu přímého odborného vedení v akreditovaném zařízení určí **garant oboru** nebo v případě, že v akreditovaném zařízení není garant příslušného oboru stanoven, **zubní lékař vykonávající vedoucí funkci** v příslušném akreditovaném zařízení. V případě, že poskytovatel zdravotních služeb v oboru zubní lékařství není akreditovaným zařízením, určí zubního lékaře oprávněného k výkonu přímého odborného vedení **zubní lékař vykonávající** u tohoto poskytovatele **vedoucí funkci**. Není pochyb o tom, že zubní lékař vykonávající vedoucí funkci **může určit i sám sebe**, pokud splňuje další podmínky pro výkon přímého odborného vedení,
- přímé odborné vedení může vykonávat jen orální a maxilofaciální chirurg, klinický stomatolog nebo ortodontista. **Zubní lékař bez specializované způsobilosti může vykonávat přímé odborné vedení jen pro činnosti, které lze vykonávat bez specializované způsobilosti.** Takové činnosti však budou v případě odborné praxe na pozvání **spíše výjimečné**, neboť účelem této odborné praxe je nabývání odborných nebo praktických zkušeností právě v oborech specializačního vzdělávání (orální a maxilofaciální chirurgie, klinická stomatologie, ortodoncie) nebo v nástavbovém oboru (orální medicína). Pokud by přímé odborné vedení nad účastníkem odborné praxe na pozvání vykonával výlučně nebo i jen převážně zubní lékař bez specializované způsobilosti, mohl by praktikant uskutečňovat jen, resp. převážně činnosti, k nimž není třeba specializované způsobilosti, a odborná praxe by tak nemohla plnit svůj zákonný účel,
- zubní lékař vykonávající přímé odborné vedení musí splňovat podmínku **minimálně tříleté odborné praxe po získání odborné způsobilosti**. Získáním odborné

způsobilosti se zde rozumí absolvování příslušného vzdělávacího programu na vysoké škole, tedy úspěšné ukončení studia zubního lékařství, popř. stomatologie. Dodržení této podmínky má smysl sledovat prakticky jen v těch výjimečných případech, kdy přímé odborné vedení bude vykonávat zubní lékař bez specializované způsobilosti; zubní lékaři se specializovanou způsobilostí totiž budou mít tuto praxi z povahy věci vždy,

- zubní lékař vykonávající přímé odborné vedení musí být **osobně přítomen** ve zdravotnickém zařízení, ve kterém probíhá odborná praxe, **po celou dobu** jejího výkonu,
- přímé odborné vedení zahrnuje úplný a trvalý dohled nad účastníkem odborné praxe. **Účastník odborné praxe nemůže sám hodnotit ani posuzovat zdravotní stav pacienta, nemůže diagnostikovat ani indikovat jakékoliv výkony či výrobky.** Pokud se podílí na vyšetření či ošetření pacienta, **jedná se vždy o praktický výcvik, nikoliv o výkon zdravotnického povolání.** Zubní lékař zajišťující přímé odborné vedení musí osobně provést přinejmenším diagnostiku, indikaci a kontrolu každého provedeného výkonu, a to podle jeho povahy i po jednotlivých fázích,
- jeden zubní lékař může vykonávat přímé odborné vedení **nad nejvýše třemi účastníky** odborné praxe,
- zubní lékař vykonávající přímé odborné vedení může být současně školitelem. Tato novinka najde uplatnění jen v akreditovaných zařízeních, protože jinde se školitelé nevyskytují.

V čem je problém?

Je zřejmé, že legálně prováděná odborná praxe na pozvání nemůže zvýšit kapacitu prakticky žádného běžného poskytovatele, a tedy ani přispět ke zlepšení dostupnosti stomatologické péče. Zubní lékař zajišťující přímé odborné vedení samozřejmě nemůže sám ošetřovat své pacienty, protože se musí věnovat účastníkům praxe a pacientům, s nimiž pracují. Znamená

to, že odborná praxe váže kapacitu jednoho zkušeného zubního lékaře a nahrazuje ji kapacitou nejvýše 3 nezpůsobilých praktikantů, u nichž je navíc nutno předpokládat, že se s pacienty nedomluví. Takový režim může fungovat u lůžkového akreditovaného zařízení, které je na výuku a výcvik vybaveno personálně, věcně i zkušenostmi. V ambulancích běžných poskytovatelů představuje jen zátěž personálu a riziko pro pacienty.

Ustanovení je navíc opět diskriminační v neprospěch ostatních lékařských povolání: přímé odborné vedení lékaře a farmaceuta lze vykonávat jen nad jedním účastníkem stáže, zatímco ve stomatologii až nad třemi.

VĚCNÉ A TECHNICKÉ VYBAVENÍ

Zdravotnické zařízení, ve kterém probíhá odborná praxe, musí být vybaveno stomatologickými soupravami s křeslem, vyšetřovacími svítilny, plivátky a přívody stlačeného vzduchu a odsávání v počtu odpovídajícím počtu praktikantů, kteří zde mají vykonávat odbornou praxi. Znamená to, že vykonává-li zde odbornou praxi **jeden účastník**, musí být ve zdravotnickém zařízení **jedna stomatologická souprava** s křeslem, svítilnou, plivátkem, přívodem stlačeného vzduchu a odsáváním. Pokud jsou zde **praktikanti dva**, pak jsou nutné **dvě soupravy** atd.

Lze předpokládat, že zákonodárce zde měl na mysli minimální počet předmětného vybavení. Doslovný výklad by totiž znamenal, že např. ordinace s pěti zubními lékaři a jedním praktikantem může mít jen jedno vybavené pracoviště. Takový výklad se jeví jako absurdní.

Změny v úpravě tzv. aprobační praxe a pozvání k jednorázovému výkonu

Jak již bylo vysvětleno v úvodu, aktuální změny se týkají především odborné praxe na pozvání. Dílčím způsobem se však dotkly i právní úpravy tzv. aprobační praxe a pozvání k jednorázovému výkonu. Změny v těchto institutech lze shrnout takto:

ZVÝŠENÍ POČTU OSOB POD PŘÍMÝM ODBORNÝM VEDENÍM

Nově platí, že jeden zubní lékař může vykonávat přímé odborné vedení nad nejvýše třemi osobami, jimž bylo vydáno povolení k výkonu povolání na základě pozvání k provedení jednorázového výkonu či povolení k výkonu odborné praxe. Odbornou praxí se zde rozumí jak odborná praxe na pozvání, tak tzv. aprobační praxe, tedy odborná praxe vykonávaná v rámci praktické části aprobační zkoušky. Znamená to tedy, že přímé odborné vedení může zubní lékař vykonávat nad nejvýše třemi osobami. Nezáleží přitom na tom, které povolení tyto osoby získaly, a tedy ani na tom, zda vykonávají povolání (jednorázový výkon), nebo odbornou praxi (aprobační praxe nebo odborná praxe na pozvání). Dosud platilo, že přímé odborné vedení může zubní lékař vykonávat nad nejvýše jednou osobou. Tak to je i nyní u lékařů a farmaceutů; důvod rozdílného přístupu zákonodárce k jednotlivým lékařským povoláním není znám.

ÚPRAVA VĚCNÉHO A TECHNICKÉHO VYBAVENÍ

Nově platí, že zdravotnické zařízení, ve kterém probíhá výkon povolání nebo odborná praxe na základě povolení, musí být vybaveno stomatologickými soupravami s křeslem, vyšetřovacími svítidly, plivátky a přívody stlačeného vzduchu a odsávání v počtu odpovídajícím počtu osob, jimž bylo povolení pro toto zdravotnické zařízení vydáno. Znamená to, že působí-li zde na základě povolení jedna osoba, musí být ve zdravotnickém zařízení jedna stomatologická souprava s křeslem, svítidlem, plivátkem, přívodem stlačeného vzduchu a odsáváním. Pokud jsou zde takové osoby dvě, pak jsou nutné dvě soupravy atd.

I zde platí, že není rozhodné, které povolení tyto osoby získaly, a tedy ani to, zda vykonávají povolání (jednorázový výkon), nebo odbornou praxi (aprobační praxe nebo odborná praxe na pozvání). Dosud zákon žádné požadavky na věcné a technické vybavení neobsahoval, pro lékaře a farmaceuty nejsou upraveny ani nyní.

Nové podmínky odborné praxe zahraničních zubních lékařů v České republice
Informační materiál České stomatologické komory

Vydala Česká stomatologická komora v červenci 2024.

Adresa: Slavojova 22, 128 00 Praha 2

tel.: +420 234 709 611, e-mail: info@dent.cz, www.dent.cz

Redakce: Kancelář ČSK

Grafický design a sazba: Norbert Lang